

ADRODDIAD I'R CYNGOR
28 Chwefror 2013

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Peredur Jenkins

Pwnc: Cyllideb 2013/14 a Strategaeth Ariannol 2013/14 - 2016/17

Swyddog cyswllt: Dilwyn Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol

Y penderfyniad a geisir

Mae cabinet y Cyngor yn argymhell i'r Cyngor -

- 1 Y dylid mabwysiadu cyllideb refeniw o £233.913m yn 2013/14 i'w rannu fesul gwasanaeth fel y nodir yn Atodiad 1 fydd hefyd yn golygu dibynnu ar arbedion o £1.921m yn 2013/14.
- 2 Y dylid cyllido'r swm yma drwy'r grant o £181.633m y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru a £52.28m o'r Dreth Gyngor fyddai'n golygu cynnydd o 3.5% yn y Dreth Gyngor.
- 3 Fel rhan o'r gyllideb honno, y dylid cymeradwyo'r bidiau parhaol a nodir yn yr adroddiad sydd ynghlwm yn Atodiad 5.
- 4 Y dylid hefyd cymeradwyo bidiau unwaith ac am byth o £394,250 a nodir yn atodiad 5 i'w ariannu allan o'r £268,050 arian grant cymell perfformiad a gedwir bob blwyddyn at ddibenion unwaith ac am byth gan ychwanegu £126,200 pellach o'r adnodd Dreth Gyngor a osodwyd o'r neilltu ar gyfer 2015/16.
- 5 O ran y sefyllfa dros y 4 blynedd nesaf, y dylid cynllunio i ddarganfod y bwlc ariannol o dros £32m a daflunnir ar gyfer y 4 blynedd i ddod drwy gynllunio i gynyddu'r Dreth Gyngor ar gyfartaledd o 3.5% y flwyddyn fydd yn darparu bron i £8m ar ben yr £8.7m o arbedion yr ydym wedi cynllunio ar eu cyfer yn barod.
- 6 Y dylid anelu wedyn i ddarganfod y gweddill drwy osod targed effeithlonrwydd pellach o £6.4m a cheisio gwyro galw am wasanaethau'r Cyngor drwy fod yn rhagweithiol i osgoi creu galw am y gwasanaethau hynny gyda golwg ar ddarganfod £5m pellach. Byddai unrhyw swm ar ôl i'w ddarganfod wedyn yn gorfod dod o doriadau.

- 7 Cymeradwyo rhaglen gyfalaf o £20.839m ar gyfer 2013/14; £15.748m ar gyfer 2014/15 a £20.346 ar gyfer 2015/16 ar y cynlluniau a nodir yn Atodiad 3 (sy'n cynnwys hefyd y bidiau cyfalaf y manylir arnynt yn Atodiad 5)
 - 8 Cytuno i ddileu'r cynllun arbedion "Cefnogaeth i Aelodau" (£54,000) o'r cynlluniau arbedion yn unol ag argymhelliad y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.
-

Cyflwyniad

1. Mae'n rhaid i'r Cyngor osod cyllideb ar gyfer y flwyddyn i ddod (2013/14) gan ystyried beth yw ei ofynion gwario. Rhaid priodoli hynny wedyn gyda'r incwm sydd yn debygol o fod ar gael gan ystyried sut wedyn i gau'r bwlch, gan bwysu a mesur y dadleuon o blaid cynyddu'r Dreth Gyngor neu leihau gwariant.
2. Yn hanesyddol, ac yn unol ag ymarfer gorau, mae'r Cyngor wedi sefydlu ei gyllideb flynyddol o fewn cyd-destun strategaeth ariannol tymor canolig er mwyn sicrhau fod y gyllideb honno yn paratoi ar gyfer y sefyllfa i ddod yn hytrach na chyfarch anghenion un flwyddyn yn unig.
3. Mae hyn wedi talu ar ei ganfed i ni gan ein bod yn medru cynllunio unrhyw arbedion angenrheidiol yn rhesymegol heb orfod cymryd penderfyniadau brysiog sydd yn aml yn arwain at y penderfyniadau anghywir o ran y buddion i'r dinesydd.
4. Mater i'r Cabinet yw ystyried yr holl faterion yma gan wneud argymhellion priodol i'r Cyngor. Mae yna rôl hefyd i'r Pwyllgor Archwilio ystyried y cynigion y bwriedir eu cyflwyno er mwyn ystyried a ydynt yn ariannol briodol.
5. Mae'r atodiad sydd ynghlwm i'r adroddiad yma yn manylu ar yr holl faterion perthnasol sydd angen eu hystyried wrth sefydlu strategaeth ariannol tymor canolig ac wrth sefydlu cyllideb 2013/14 (gan gynnwys unrhyw gynnydd yn y Dreth Gyngor).
6. Yn 2013/14 bydd y grant y byddwn yn ei dderbyn oddi wrth Lywodraeth Cymru yn cynyddu 1.1% i £181.63m ond mae'r asesiad o'n hanghenion gwario yn awgrymu ein bod angen cynyddu ein gwariant 2.1% i £235.83m.

7. Heb unrhyw gynnydd yn y Dreth Gyngor, rhagwelir y byddwn yn casglu £50.51m y flwyddyn nesaf (sydd £784,000 yn llai nag eleni oherwydd effaith rhagweledig y gyfundrefn cymorth treth gyngor newydd wrth osod y sylfaen Dreth Gyngor) sy'n golygu fod gennym fwlch o £3.69m i'w ddarganfod yn 2013/14.
8. Mae'r strategaeth yn awgrymu y dylid cwrdd â'r bwlch yma drwy gynyddu'r Dreth Gyngor 3.5% er mwyn cynhyrchu £1.77m gan adael £1.9m i'w ddarganfod o arbedion.
9. Byddai hyn yn lleihau ein gwariant i £233.91m.
10. Bydd hyn yn cynnwys rhoddi cynnydd arian o 2.08% i ysgolion fydd yn golygu, yn wahanol i bob gwasanaeth arall yn y Cyngor na fyddant yn wynebu darganfod arbedion am yr ail flwyddyn yn olynol (heblaw i gwrdd ag effaith niferoedd disgyblion sydd yn gallu bod yn effaith bositif neu negyddol yn ôl amgylchiadau'r ysgol.
11. Yn 2013/14 hefyd bydd ysgolion cynradd yn rhannu £200,000 fydd yn cael ei ail ddyrannu yn sgil y broses trefniadaeth ysgolion.
12. O fewn y gyllideb mae yna nifer o risgiau sylweddol (gan gynnwys lefel cynnydd cyflogau; cost y cynllun Cymorth Treth Gyngor newydd ac unrhyw effaith ariannol y gyfundrefn cofrestru awtomatig ar gyfer pensiynau a chyferchir y risgiau sylweddol yma drwy gadw cyllideb wrth gefn o £1.6m ynghyd a'r ffaith y bydd ein cyfradd casglu'r dreth gyngor yn well na gyllidebwyd ar ei gyfer bellach yn 2013/14.
13. Ar gyfer y cyfnod 4 blynedd 2013/14 - 2016/17 dengys ein dadansoddiad o'r sefyllfa dros y cyfnod y gallasem fod yn wynebu bwlch ariannol o dros £32m dros y cyfnod.
14. Pe byddai'r Cyngor yn fodlon cynyddu'r Dreth Gyngor 3.5% y flwyddyn ar gyfartaledd dros y 4 blynedd nesaf byddai hyn yn creu £7.8m tuag at y diffyg ac mae gennym raglen arbedion sydd yn mynd i gynhyrchu £8.7m dros y ddwy flynedd nesaf (ar ol cymryd i ystyriaeth dau gynllun na fydd yn cynhyrchu cymaint ag y disgwyliwyd yn wreiddiol).
15. Golyga hynny felly y byddwn angen darganfod bron i £16m o arbedion yn y ddwy flynedd olaf.

16. Mae'r strategaeth a nodir yn awgrymu y dylid dygymod gyda gweddill y bwlch drwy edrych am fwy o arbedion effeithlonrwydd (gan osod targed o £6.4m ar gyfer hynny) a chynnal ymdrechion rhagweithiol i osgoi creu galw am wasanaethau (gan dargedu £5m o'r gweithgaredd hwnnw). Byddai unrhyw swm pellach yn gorfod dod o doriadau.
17. Crynhoir yr holl holl sefyllfa yn y tabl isod -

£M	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	Cyfanswm
Gofynion Gwario ychwanegol	17.2	7.0	9.4	9.0	42.6
Colled (cynnydd) grant	(13.6)	(0.5)	2.7	1.4	(10.00)
Treth Gyngor	(1.7)	(1.8)	(2.3)	(2.0)	(7.8)
Diffyg Cynlluniedig	1.9	4.7	9.8	8.4	24.8
Cynlluniau £16m	(0.8)	(0.8)	(0.4)		(2.0)
Incwm	(0.1)				(0.1)
1% Effeithlonrwydd	(1.3)	(1.8)	(0.1)		(3.2)
Effeithlonrwydd corfforaethol	(1.4)	(2.0)			(3.4)
I'w ddarganfod drwy -	(1.7)	0.1	9.3	8.4	16.1
Effeithlonrwydd pellach			(6.4)		(6.4)
Lleihau galw			(5.0)		(5.0)
Toriadau (ffigwr balansio)			(4.7)		(4.7)

18. Mae'r strategaeth a nodir hefyd yn awgrymu rhaglen gyfalaf fel y nodir yn Atodiad 3 fydd yn buddsoddi £20.839m yn 2013/14; £15.748m yn 2014/15 a £20.346m 2015/16 sydd lawer uwch na'r adnodd yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ein rhaglen gyfalaf.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

19. Mae'r holl strategaeth yn ceisio gwarchod y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu i bobl Gwynedd wrth gadw cynnydd yn y Dreth Gyngor i'r lleiafswm fyddai'n gyson gyda'r amcan hwnnw.
20. Mae o hefyd yn ceisio taenu effaith blynyddol amrywiol y wasgfa ariannol yn gyson dros y blynyddoedd fel na fyddwn yn gweld y Dreth Gyngor yn gostwng mewn un flwyddyn dim ond i'w weld yn gorfod codi'n wyllt mewn blynyddoedd eraill.
21. Fodd bynnag drwy gymryd rhagolygon 4 blynedd i ystyriaeth fe welir hyd yn oed o fod yn fodlon cynyddu'r Dreth Gyngor 3.5%, taflunnir y byddwn yn wynebu bwlch ariannol o bron i £25m dros y 4 blynedd.

22. Mae yna strategaeth ar gyfer darganfod y bwllch hwnnw ond ymddengys y gallasai elfen o hwnnw orfod dod o dorri gwasanaethau i'r cyhoedd.
23. Fod bynnag mae'r strategaeth o ddarganfod talp helaeth o arbedion effeithlonrwydd pellach a chymryd camau rhagweithiol i osgoi creu galw a disgwyliadau yn golygu fod yna bosibilrwydd y gallwn gadw unrhyw doriadau i'r isafswm a thrwy hynny gwarchod pobl Gwynedd cymaint ag sy'n bosibl.
24. Yn sicr fe fydd yna gynghorau yng Nghymru yn cynyddu'r Dreth Gyngor llai na 3.5% ond yn yr un modd mae yna son yn y wasg yn ddiweddar am gynghorau sydd am gynyddu'r Dreth Gyngor llawer uwch, ac mae modd i'r Cyngor yma wneud y naill neu'r llall os mai dyna yw ei ddymuniad. Rhaid cofio fodd bynnag mai effaith lleihau dros y 4 blynedd nesaf fydd cynyddu'r elfen o doriadau gwasanaeth y bydd eu hangen.

Ystyriaethau perthnasol

25. Fel y nodir uchod, mae modd codi llai neu fwy o dreth Gyngor fydd yn effeithio ar lefel y toriadau y bydd eu hangen dros y cyfnod.
26. Nid oes modd effeithio ar y grant y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru (er bod swyddogion ac aelodau yn barhaus yn gwneud gwaith i geisio sicrhau fod y fformiwla dyrannu yn deg) ond o ran gweddill yr hafaliad mae modd newid y ffigyrau gwariant ond mae yna oblygiadau i hynny wrth gwrs.
27. Gellir cymryd agwedd llai darbodus fyth tuag at rhai elfennau o'r gyllideb ond rhaid cofio o fod yn gwneud hynny ein bod yn cynyddu'r risg o orfod darganfod arbedion yn sydyn a thrwy hynny orfod gwneud penderfyniadau brysiog.
28. Wrth ystyried y cyfeiriad cyllidol ar gyfer y dyfodol, rhoddwyd cyfle i bob aelod etholedig fynychu un o 4 sesiwn a gynhaliwyd ar draws y sir i drafod y strategaeth er mwyn sicrhau dealltwriaeth clir a rhoi cyfle i bob aelod fedru bwydo unrhyw fater yr hoffent i'r cabinet ei ystyried wrth lunio'r cynigion yma.
29. Mae'n galonogol nodi o'r 65 aelod sydd ddim yn aelod o'r cabinet, fod 38 (58%) wedi medru manteisio ar y cyfle.

30. Cafwyd nifer o sylwadau adeiladol yn y sesiynau fydd yn ein cynorthwyo i weithredu'n ymarferol ar rai o'r cynigion yn y strategaeth ac yn arbennig felly, y broses o ddarganfod y bwlch ariannol.
 31. 'Roedd y sylwadau a gafwyd yn y sesiynau yn cytuno'n unfrydol gyda'r cyfeiriad cyffredinol a nodir ynddo (gan gynnwys y cynllun i gynyddu'r Dreth Gyngor 3.5% y flwyddyn os bydd rhaid er mwyn ceisio lleihau lefel y toriadau y byddai trigolion Gwynedd yn eu hwynebu).
 32. Bu i'r Pwyllgor Archwilio hefyd ystyried priodoldeb ariannol y strategaeth yn ei gyfarfod ar 14 Chwefror ac fe benderfynodd y pwyllgor hwnnw dderbyn bod y Strategaeth Ariannol yn cyfarch y risgiau perthnasol ac yn rhoddi sylw priodol i'r risgiau a wynebir tros y cyfnod pedair blynedd i ddod.
 33. Gan nad oedd unrhyw gyfeiriad arall wedi cael ei grybwyll i mi ei ystyried, ar ol ystyried yr holl ffactorau felly, mae'r Cabinet wedi cadarnhau'r argymhellion a nodir ar gychwyn yr adroddiad yma.
 34. Mater i'r Cyngor yw ystyried yr holl faterion a nodir yn yr adroddiad a'r atodiad ac ystyried a ydynt am gadarnhau argymhellion y Cabinet.
-

Barn y swyddogion statudol

Y Prif Weithredwr:

Nid yw'n newyddion i'r Cyngor bod yr her ariannol yr ydym yn ei wynebu yn un enfawr. Fodd bynnag, mae'r ffaith ein bod, gyda'n gilydd, wedi bod yn paratoi at hwn ers rhai blynyddoedd bellach o gymorth sylweddol i wynebu'r her hwnnw. Mae llwyddiant y gwaith hwnnw yn awr yn golygu, os medrwn gadw ein disgyblaeth o ran gwreiddu arbedion effeithlonrwydd, a chynnal lefel codiad treth fel yr argymhellir yn yr adroddiad, ei fod yn bosib i ni gyrraedd 2015/16 neu du hwnt heb edrych am doriadau gwasanaeth gwirioneddol.

Y Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o ran priodoldeb

Y Pennaeth Cyllid:

Mae'r sylwadau hyn yn ffurfio adroddiad y Prif Swyddog Cyllid ar "gadernid yr amcangyfrifon" a "digonolrwydd y reserfau ariannol" yn unol â rhan 25 o

Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Mae angen i'r Cyngor ystyried hyn, a'r risgiau cysylltiedig wedi'u hadnabod gan y Prif Swyddog Cyllid, wrth bennu'r gyllideb flynyddol a lefel y Dreth Cyngor.

Rwyf wedi bod yn rhan o drafodaethau perthnasol wrth i'r Aelod Cabinet dros Adnoddau a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol lunio'r strategaeth ariannol, a gallaf gadarnhau rhesymoldeb y rhagolygon gerbron parthed anghenion gwariant y Cyngor erbyn 2013/14 a thu hwnt. Mae'n anochel fod peth ansicrwydd ynglŷn â ffactorau fel chwyddiant tebygol, rhai penawdau incwm ansefydlog, a gwireddu arbedion sydd wedi'u cynllunio, ond credaf fod tybiaethau teg yn yr adroddiad a bod y tybiaethau rheiny yn cynhyrchu ffigyrau ariannol gyda lefel risg cymedrol a derbyniol.

Er mwyn lleddfu'r risg cysylltiedig â'r strategaeth ariannol yn 2012/13, mae'r Aelodau Cabinet, Penaethiaid Adran, rheolwyr gwasanaeth a chyfrifwyr sy'n gyfrifol am gyllidebau'r Cyngor yn gyffredinol wedi gweithredu mewn modd disgybledig a gweithgar i reoli gwariant a sicrhau incwm. Bydd angen yr un fath o reolaeth ariannol cydwybodol eto yn 2013/14.

Mae ymlyniad Cyngor Gwynedd at y cynllun ariannol tymor canol i gyflawni arbedion £37m wedi rhoi Gwynedd mewn sefyllfa gadarn i gynllunio ymlaen, ond mae perygl y bydd raid delio gydag anghenion gwario uwch a thoriadau pellach mewn grant, yn nhermau real, yn 2014/15, 2015/16 a 2016/17. Felly, rhaid gofalu ein bod yn gwarchod balansau cyffredinol y Cyngor yn 2013/14. Rwy'n argyhoeddedig fod yr hyn argymhellir yma, sef cynnal y lefel £8m cyfredol o falansau (gyda chronfeydd penodol digonol), yn ddarbodus os yw'r Cyngor yn cynllunio ymlaen yn briodol ar gyfer parhad y cyfnod o galedi cenedlaethol.

Atodiadau

Papur Strategaeth Ariannol 2013/14 - 2016/17 a Cyllideb 2013/14